

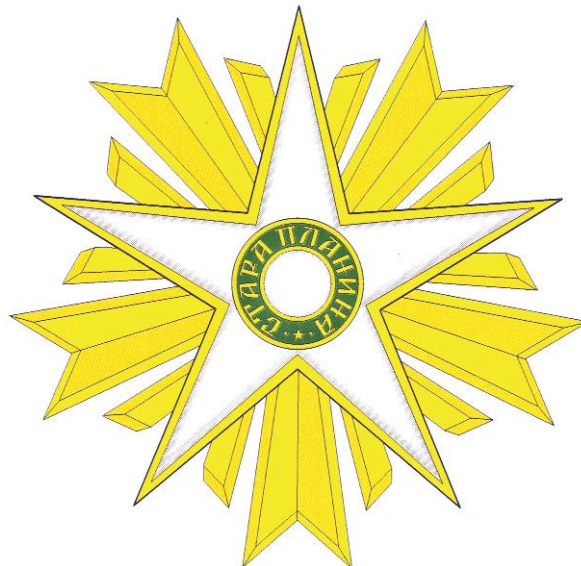
ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Дейност 1 “Разработване на проучване и анализ на политики и практики, свързани с наградната система в ЕС: почетни знаци, ордени и метали”

ПРОУЧВАНЕ „РАЗВИТИЕ НА НАГРАДНАТА СИСТЕМА В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ, ПОЧЕТНИ ЗНАЦИ НА ЗВАНИЯ, ОРДЕНИ И МЕТАЛИ“

2019 г., гр. София

www.eufunds.bg

Проект №BG05SFOP001-2.009-0117 “Повишаване на гражданското участие в процесите на формулиране, изпълнение и мониторинг на политики и законодателство в областта на националната памет”, осъществяван с финансовата подкрепа на оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

Съдържание

Въведение.....	3
1. Анализ на основните принципи за формиране на наградната система в държавите от ЕС с фокус върху следните държави: Великобритания, Франция, Германия, Гърция и Румъния.....	4
1.1. Европейски съюз.....	4
1.2. Великобритания.....	6
1.3. Франция.....	13
1.4. Германия.....	18
1.5. Гърция.....	20
1.6. Румъния.....	23
1.7. България.....	26
2. Приложими политики за връчването на ордени и медали.....	27
3. Заслуги/причини за връчване на ордени и медалите.....	28
4. Лица по категории, на които се връчват ордени и медали.....	31
5. Начин на ангажиране и участие на обществото в определянето на лицата, на които се връчват ордени и медали.....	36
6. Мерки за публичност при връчването на ордени и медали.....	37
7. Изследване на основните видове каталози за представянето на ордени и медалите и описание на техните характеристики.....	41
8. Изводи и препоръки.....	42
8.1. Изводи.....	42
8.2. Препоръки.....	42
9. Литература.....	43

Въведение

Настоящото проучване „Развитие на наградната система в Европейския съюз, почетни знаци на звания, ордени и метали“ е извършено в рамките на Дейност 1 “Разработване на проучване и анализ на политики и практики, свързани с наградната система в ЕС: почетни знаци, ордени и метали” по проект №BG05SFOP001-2.009-0117 “Повишаване на гражданското участие в процесите на формулиране, изпълнение и мониторинг на политики и законодателство в областта на националната памет”, осъществяван с финансовата подкрепа на оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд. Бенефициент по проекта е Сдружение за младежка култура и съвременни изкуства “Радар”.

В резултат на изпълнението на проекта ще бъдат разработени препоръки за изпълнение и мониторинг на политики и законодателство, свързани с наградната система на Република България. Те ще засегнат изпълнението на политиката, свързана с изпълнението на Закона за ордени и медалите на Република България от 2003 г. и даването на предложения за неговото развитие и приближаване към гражданското общество.

Цел на Дейност 1 от проекта е да бъдат изследвани политиките и практиките в ЕС по отношение на различните наградни системи и да бъде направено сравнение с България.

Проектът се фокусира върху следните целеви групи:

1. Административни структури на изпълнителната власт - Министерския съвет, Министерство на културата, Държавна агенция "Архиви", Министерство на вътрешните работи, Министерство на отбраната и други държавни ведомства с функции за насърчаване на родолюбието и насърчаване познаването на националната памет
2. Държавни органи, създадени с Конституцията на Република България - Президентство и Народно събрание
3. Бизнес - производители на ордени и медали (напр. „Монетен двор“ ЕАД) и други предмети на пластиката
4. Общественост - лица, интересувачи се от защитата на националната памет и популяризиране на историята

Основните обществени нужди, на които отговаря настоящия проект, са следните:

- Инициране на широк обществен дебат относно обхвата на лицата, които имат право да получават ордени и медали чрез срещи между администрацията, НПО сектора, бизнеса и общественици и развитието на политиката в тази сфера
- Определяне на ясни правила и обхват от заслуги, които дават право да се връчват ордени и медали
- Даване на широк обществен отзвук на лицата и заслугите им, довели до връчването им на ордени и медали
- Разработване на нормативни процедури, които да развият наградната система на Република България и да я направят по-обективна

- Обективизиране на характеристиките на ордените и медалите, които освен, че носят високо обществено признание, имат и материална стойност, т.к. са разходвани публични средства за тяхното производство чрез издаването на Каталог

Периодът на изпълнение на проекта е от 04.01.2019 до 04.07.2020 г.

Проучването „Развитие на наградната система в ЕС, почетни знаци, ордени и метали“ има следния обхват:

- Анализ на основните принципи за формиране на наградната система в държавите от ЕС с фокус върху следните държави: Великобритания, Франция, Германия, Гърция и Румъния
- Приложими политики за връчване на ордени и медали
- Заслуги/причини за връчване на ордените и медалите
- Лица по категории, на които се връчват ордени и медали (по силата на служебни задължения, напр. президенти, министри дипломати и на “обикновени” граждани за заслуги и особени постижения в изкуство, култура, образование, наука и др. сфери)
- Начин на ангажиране и участие на обществото в определянето на лицата, на които се връчват ордени и медали
- Мерки за публичност при връчването на ордени и медали
- Изследване на основните видове каталози за представянето на ордените и медалите и описание на техните характеристики

На база на резултатите от проучването и съпътстващия го анализ, бенефициентът по проекта представя препоръки на ниво политики по отношение на изпълнението на Закона за ордените и медалите на Република България, които ще бъдат разпространени сред целевите групи. Те дават предпоставките и обосновката за предлагането на промени в политиката на връчване на ордени и медали в България, на база на установени примери и добри практики.

1. Анализ на основните принципи за формиране на наградната система в държавите от ЕС с фокус върху следните държави: Великобритания, Франция, Германия, Гърция и Румъния

1.1. Европейски съюз

В рамките на Европейския съюз (ЕС) няма обща регламентация на наградната система на държавите-членки. Това е прерогатив на националните правителства. Единствените общи изисквания, които оказват влияние на национално ниво по отношение на производството на ордени и медали са свързани със стандартите на ниво ЕС¹ по отношение на качеството и безопасността на продуктите.

¹ https://europa.eu/youreurope/business/product-requirements/standards/standards-in-europe/index_bg.htm

Отделните дирекции и организации към Европейската комисия, както и тя като колективен орган раздава множество награди, които имат физическо изражение (напр. плакет, фигурка и др.), грамоти и/или финансов израз. Такива например са следните:

- Европейски награди за насърчаване на предприемачеството²
- Европейска награда за съвременна архитектура³, която се връчва веднъж на две години като признание за постижения в областта на архитектурата. В допълнение се връчва Специално отличие за млади архитекти
- Европейска награда за литература, която се връчва всяка година като признание за работата на най-добрите нови европейски автори
- Награда на ЕС за културно наследство, популяризираща работата по опазване на европейското културно наследство, вдъхновяваща нови проекти в тази област и стимулираща обмяна на добри практики
- Европейска награда за съвременна музика, целяща да популяризира успеха на артисти, които са се реализирали на чуждестранни пазари и др.

Европейският парламент също всяка година присъжда четири награди⁴ за високи постижения в областта на правата на човека, киното, младежки проекти и гражданското чувство. Това е възможност вниманието да се насочи към хора и организации, които работят усилено, за да направят света по-добро място и така да поощрят други да последват техния пример.

- **Наградата „Сахаров“ за свобода на мисълта**, която се присъжда за особени постижения в една от следните области:
  - Защита на правата на човека и основните свободи, по-специално правото на свобода на изразяване
  - Защита на правата на малцинствата и спазване на международното право
  - Развитие на демокрацията и прилагане на принципите на правовата държава
- **Европейската младежка награда „Карл Велики“**, която има за цел насърчаване на развитието на европейско съзнание сред младите хора, както и тяхното участие в проекти, свързани с европейската интеграция
- **Наградата за европейски гражданин** – награда за изключителни постижения, има за цел да възнаграждава изключителни постижения в следните области:
  - Действия или дейности на граждани, групи, сдружения или организации, които са проявили изключителна ангажираност за насърчаването на по-доброто взаимно разбирателство, както и по-добрата интеграция между гражданите на държавите членки или

² <https://www.mi.government.bg/bg/themes/evropeiski-nagradi-za-nasarchavane-na-predpriemachestvo-8-285.html>

³ <http://www.creativeeurope.bg/kultura/awards>

⁴ <https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/bg/be-heard/prizes>

дейности, свързани с трансграничното сътрудничество в рамките на Европейския съюз

- Ежедневни дейности, които дават конкретен израз на ценности, залегнали в Хартата на основните права на Европейския съюз

- **Наградата „LUX“** в подкрепа на културата и европейската идентичност – присъжда се за филми, които третират проблеми, намиращи се в центъра на европейския публичен дебат

1.2. Великобритания

В богатата история на Великобритания наградната система се е развила практически, като съвременната такава отразява основните принципи, върху които е устроена монархията. Тя е средство за възнаграждаване на проявената лична храброст, постижения или дейности в полза на Обединеното кралство и на британските отвъдморски територии. Системата се състои от три вида награди – почетни звания, отличия и медали:

- Почетните звания (ордените) се дават за признаване на заслуги по отношение на определени постижения и за дългогодишна служба
- Отличията обикновено се дават за награждаване на конкретни дела
- Медалите се дават за признаване на дългогодишна служба в определена сфера или на дадено място, за продължителна или особено ценена услуга и добри нрави

Първият английски рицарски орден, Орденът на Жартиерата, е създаден през 1348 г. от крал Едуард III по време на Стогодишната война. От 18 век до 1946 г. награждаването с ордена е ставало само по препоръка на правителството. Днес, орденът се връчва от британския монарх по негово собствено усмотрение - за заслуги в общественото служение, за особени заслуги в развитието на кралството и за заслуги лично към монарха. До момента са връчени малко над 1 000 ордена.

От момента на създаването на първия орден до сега, британската наградна система се е развила значително, за да може да отговори на променящите се обществени нужди за признаване на определени постижения и служба в полза на Обединеното кралство.

Отличията се разделят на класове ("степенни") и се подреждат така, че да различават различни нива на постижения или услуги според различни критерии. Номинациите се разглеждат от Комисия по отличията, съставена от правителствени служители и граждани в различни сфери на дейност, които се събират два пъти годишно, за да обсъдят кандидатите и да дадат препоръки за подходящите отличия, които да бъдат присъдени от кралицата.

Всяка година, два пъти годишно, се публикува списък с около 1 350 лица, предложени за награждаване - на Нова година и на датата на официалния рожден ден на кралицата (втората събота на м. юни). Тъй като решенията неизбежно имат субективен характер, списъците с отличия често предизвикват критики от страна на онези, които имат претенции относно конкретни наградени. Кандидатите за отличия се

идентифицират от публични или частни органи, от правителствени служби или се номинират от представители на обществеността. В зависимост от тяхната роля, тези списъци с предложени за награждаване лица, избрани от Комисията по отличията, се представят или на министър-председателя, или на министъра на външните работи, или на министъра на отбраната за одобрение преди да бъдат изпратени на кралицата за нейното окончателно потвърждение. Определени отличия се връчват единствено по преценка на кралицата, като напр. Ордена на Жартиерата, Ордена на магарешкия трън, Кралския Викториански орден и Ордена за заслуга. След това, отличителните знаци се връчват в Бъкингамския дворец от страна на кралицата или от номинирани от нея представители, като Принца на Уелс (принц Чарлз, син на кралицата), херцога на Кеймбридж (принц Уилям, внук на кралицата) и дъщерята на кралицата (принцеса Ана).

Понастоящем, британската наградна система е съставена от шест рицарски ордена и четири ордена за заслуги. Статутът на всеки орден съдържа информация относно размера на отличието, използването на буквени съкращения след името на наградения след удостоверяването му с отличието, дизайна и начина му на носене.

Таблица 1. Описание на ордена от британската наградна система

№	Име	Букви след името на наградения	Създаден на	Връчван на/за
1	Орден на Жартиерата	Рицар (KG), Лейди (LG)	23 април 1348	По решение на кралицата
2	Орден на магарешкия трън	Рицар (KT), Лейди (LT)	29 май 1687	По решение на кралицата, за лица, свързани с Шотландия
3	Орден на Бат	Рицар или Дама на големия кръст (GCB), Рицар или Дама-командор (KCB/DCB), Кавалер (CB)	18 май 1725	Старши служители на държавната администрация и висши офицери. Решението се взема от кралицата по предложение на правителството
4	Орден на Св. Михаил и Св. Георги	Рицар или Дама на големия кръст (GCMG), Рицар или Дама-командор (KCMG/DCMG), Кавалер (CMG)	28 април 1818	Присъжда се на мъже и жени, които заемат висока длъжност или които извършват извънредна или важна невоенна дейност в чужда държава (дипломати), а също така могат да бъдат предоставени за важна или лоялна служба във връзка с чуждестранни мисии
5	Орден за отлична служба	Кавалер (DSO)	6 септември 1886	За висши офицери по време на война/при военни действия
6	Кралски Викториански орден	Рицар или Дама на големия кръст (GCVO)	21 април 1896	За услуги към (кралската) корона – за отлична служба лично към монарха

		Рицар или Дама-командор (КСVO/ДСVO), Командор (СVO), Лейтенант (LVO), Член (MVO)		
7	Орден за заслуга	Член (OM)	23 юни 1902	За заслуги във военната област, науката, литературата и културата
8	Орден за служба на Империята	Кавалер (ISO)	8 август 1902	За чиновници, имащи поне 25 години служба, обикновено при пенсиониране
9	Орден на Британската империя	Рицар или Дама на големия кръст (GBE), Рицар или Дама-командор (КВЕ/ДВЕ), Командор (СВЕ), Офицер (ОВЕ), Член (МВЕ)	4 юни 1917	За възнаграждаване на приноса в областта на изкуствата и науката, за работа с благотворителни организации и с такива в социална полза, както и за обществена служба извън държавната администрация
10	Орден на кавалерите на честта	Кавалер (СН)	4 юни 1917	Присъжда за изключителни заслуги и постижения в областта на изкуството, литературата, музиката, науката, политиката, промишлеността и религията

Източници: Интернет

Британската империя има богат набор от отличия, включващ следните:

- Викториански кръст (най-висше и престижно отличие) – за храброст, дръзък или изключителен акт на доблест или саможертва, или за крайна преданост към дълга в присъствието на врага
- Георгиевски кръст – за проявени актове на голям героизъм или очевидна смелост при обстоятелства, свързани с изключителна опасност
- Кръст за храброст – за проявена храброст по време на военни операции срещу противника
- Кралски Червен кръст, първи клас – за изключителни заслуги на медицинския персонал по време на военни действия
- Кръст за отличие – за дългогодишна служба и смелост по време на активни действия срещу врага
- Военен кръст – за смелост по време на активни действия срещу врага
- Кръст на военновъздушните сили – за смелост по време на служба, но не и във връзка с активни операции срещу противника и др.

Британската наградна система включва и множество други отличия, както и медали, които се дават на британски граждани и на граждани на други държави в рамките на страните от Британската общност.

С малки изключения, наградната политика на Великобритания позволява всеки да предложи всекиго за награждаване. За целта, има създадена специална страница в интернет, на която се дават инструкции как се дава предложение за лица, които живеят в страната или извън нея. Попълва се специален формуляр, в който подробно се описва живота на лицето и неговите заслуги, които са предпоставка за награждаването му (вж. Приложение №1. FCO Honours Nomination Form).

Следва обаче да се отбележи, че номинациите не може да са насочени към конкретно отличие – кой с какво отличие заслужава да бъде награден, ако бъде одобрен, се решава от Комисията по отличията.

Фигура 1. Интернет страница на британското правителство с инструкции за даването на номинации за награждавания

The screenshot shows the GOV.UK website page for nominating someone for an honour or award. The page has a dark blue header with the GOV.UK logo and a search bar. Below the header, there is a breadcrumb trail: Home > Citizenship and living in the UK > Charities, volunteering and honours. The main heading is 'Nominate someone for an honour or award'. Underneath, there is a 'Contents' section with links to 'Overview', 'Nominate someone who lives in the UK', 'Nominate someone who lives or works abroad', 'Recommend someone for a bravery award', 'Types of honours and awards', and 'Honours lists'. There is also a 'Types of honours and awards' section with a note: 'You cannot nominate someone for a specific honour - that's decided by the honours committee.' and a link to 'awards for bravery'. A 'Related content' section lists 'The Queen's Award for Voluntary Service' and 'The Queen's Awards for Enterprise'.

Източник: www.gov.uk/honours/types-of-honours-and-awards

Различават се следните степени (нива) на ордените/отличията:

- Кавалер – тази степен се присъжда на лица, които имат голям принос към изкуствата, науката, медицината или държавата - за заслуги, продължили дълъг период от време
- Рицар или Дама – присъжда се на лица, които имат голям принос в която и да е сфера, обикновено на национално ниво. Други хора, работещи в съответната сфера на дейност на номинирания следва да приемат техния

принос за вдъхновяващ и важен, на базата на ангажимент, продължил дълъг период от време

- Командор на Ордена на Британската империя (СВЕ) – присъжда се на лица, които имат видима, но по-малка роля на национално ниво или водеща роля на регионално ниво; присъжда се за важен и иновативен принос във всяка една сфера
- Офицер на Ордена на Британската империя (ОВЕ) – присъжда се за това, че лицето има важна роля на местно ниво в която и да е сфера, включително се връчва на лица, чиято работа ги прави популярни в национален мащаб в избраната от тях сфера на дейност
- Член на Ордена на Британската империя (МВЕ) – награда за изключително постижение или услуга към общността; тя трябва да има дългосрочно, значително въздействие и да се откроява като пример за всички останали

Има специална политика по отношение на даването на предложения за награждаване с отличия за храброст. Те са три вида:

- Георгиевски кръст (висш граждански медал за храброст, връчван за действия, свързани с проява на голям героизъм и смелост при условия на крайна опасност)
- Георгиевски медал (медал за храброст от втора степен, за действия, свързани с проява на голяма смелост)
- Медал на кралицата за храброст (медал за храброст от трета степен, за вдъхновяващи актове на храброст)

При номинирането на лица за някое от тези отличия, преимущество от страна на Комисията по отличията се дава на хора, които са спасили (или са се опитали да спасят) човешки живот. Препоръките за награждаване към кралицата са базирани на три фактора:

- Степен на риск
- До каква степен номинираното лице е било наясно с опасността
- Упоритост и постоянство при постигането на целта

Този вид отличия може да се връчва и посмъртно, с изключение на Георгиевския кръст.

С Медал на кралицата за храброст през 2013 г. е награден посмъртно българинът с британско гражданство Пламен Петков. Той загива трагично на 26 май 2012 г., докато спасява момиче от удавяне на плажа Уест Уитъринг в Съсекс (Англия). Той забелязва в морето дете в гумен надуваем пояс, което се отдалечава от брега и влиза във водата, за да помогне. Доплувал до детето, Пламен Петков вече не достига дъното. Детето успява да се измъкне от пояса и да се покатери на главата и раменете на Пламен, който плува обратно към брега, но остава потопен под водата. Смъртта на Пламен Петков е удостоверена по-късно.

Фигура 2. Отразяване в български медии на посмъртното награждаване на Пламен Петков с Медал на кралицата за храброст

Категории Вход f t r СТАНДАРТ English

Наградиха българин с британския Орден за Храброст

От: Failed to load user - 12 декември, 2013

А А А

София. Българинът с британско гражданство Пламен Петков, който на 26 май 2012 г. загина трагично, докато спасяваше младо момиче от удавяне, е посмъртно удостоен с кралския Орден за Храброст, предадоха от пресцентъра на посолството на Великобритания в София.

Признанието е публикувано в списъка с Цивилни Награди за Храброст на 12 декември 2013 г. Майката на Пламен Петков е поканена в Бъкингамския дворец, за да получи ордена.

Източник: [Линк](#)

Why this ad? English

Най-нови Най-четени Най-коментирани

Норвежки синдром в гетото 06:31

Откриха сибирски лъвчета на 44 000 години

Наградната система във Великобритания е част от държавната политика на страната и има за цел да поощрява онези, които:

- Създават работни места и икономическа активност в цялата страна и подкрепят развитието на държавата, отворена към света, глобална Великобритания
- Подкрепят децата и младите хора да постигнат своя потенциал, без значение от техния произход
- Подпомагат социалната мобилност, подобряват възможностите за живот и премахват бариерите пред успеха
- Даряват от своето време за подобряване на състоянието на местната общност
- Работят за справяне с дискриминацията във всичките ѝ форми

Отличията се присъждат на „първо място за заслуги“ – на тези хора, които не само, че служат на страната си, но и дават повече от себе си от очакваното, а не на тези, които просто си вършат работата. Приоритет се дава на признаването на филантропите, дефинирани като хора, които отделят лично време и финансови средства за добра кауза, за разлика от корпоративната филантропия или благотворителните дарения.

За да се поддържа наградната система актуална, на всеки пет години се прави преглед на това как се разпределят отличията между различните категории дейности в

живота на Обединеното кралство. Това е свързано както с приоритетите, определени от правителството, така и с промените в броя на населението и числеността на работната сила във всеки сектор на икономиката.

Основен извод от последното проучване, проведено в средата на 2017 г. е необходимостта от разширяване на възможностите за участие в механизма на обществени номинации. Това е особено важно предвид необходимостта от повишаване на разнообразието на системата. Поставя се фокус върху постигането на регионално многообразие, като целта е да се измести акцентът от Лондон и Югоизточните региони на Великобритания и да се постигне справедлив микс от награди, които се връчват в Обединеното кралство. Други препоръки, които са направени, са следните:

- Допълнителните две отличия за дами/рицарство, връчени на Комисията по образование са трансферирани. Една награда е връчена на Комисията за главните отличия. Другата е предоставена на Комисията за наука и технологии, за да признае нарастващия размер и значение на технологичния сектор в страната
- Трябва по-широко да се награждава с Ордена на Св. Михаил и Св. Георги, за да се отличи служба към страната в чужбина и дипломатическа дейност
- Комисията по отличията на обществените, доброволните и местните услуги трябва да бъде разделена на два нови комисии, едната от които съсредоточена върху доброволческата работа и работата в общността и една, фокусирана върху местните обществени услуги. Следва да се доразвият правилата за работа на комисиите

Наградната система играе изключително важна роля в обществения живот на Великобритания и не може да се отрече положителното въздействие, което усещат получателите на отличия и хората около тях, когато научат, че са номинирани. Отличията са форма на обществена благодарност и остават едни от най-ефективните начини за публично представяне на вида на приноса, поведението и иновациите, които се ценят в съвременното общество. За да запази тази централна ценност - сърцето на системата - е от съществено значение тя да бъде в крак с времето и да се запази доверието към нея в съвременното британско общество.

Следва да се гарантира, че системата е в състояние да отговори на нуждите от промяна в обществените очаквания в контекста на нарастващо внимание към номинираните лица, вкл. от медиите и на темпа на живота. Системата трябва да е отворена и да включва всички членове на британското общество; да противодейства на схващанията, че системата е затворена или недостъпна; да се гарантира, че нейната цялост се поддържа чрез ефективно управление и процеси. Промените, върху които следва да се наблегне, са следните:

- Многообразие и обхват
- Прозрачност
- Поддържане на целостта (интегритета) на системата

1.3. Франция

Наградната система на Франция има богата история, като след провеждането на реформа през 1963 г. са останали само четири от 19-те ордена, сред които най-висшият е Орденът на Почетния легион. Отличията се разделят на два вида:

- Отличия, връчвани от президента на Републиката (Ордена на Почетния легион, Ордена за освобождението и Националният орден за заслуги)
- Министерски отличия

Фигура 3. Френски ордени, връчвани от президента на Републиката

Орден на Почетния легион

Орден за освобождението

Национален орден за заслуги

Източник: [Линк](#)

Орденът на Почетния легион е учреден от Наполеон Бонапарт на 19 май 1802 г. по примера на рицарските ордени. Тази почетна организация има статут и права на юридическо лице. Принадлежността към ордена е висш знак за отличие, почит и официално признание за особени заслуги във Франция. Приемането на членове на ордена се осъществява за изключителни военни или граждански заслуги от президента на Френската република, който по длъжност е Велик магистър на ордена. Почетният легион е една от най-важните институции на френската държава и един от символите на френската република. С някои изключения в ордена не приемат членове посмъртно.

Организацията на Ордена на Почетния легион се състои от (в низходящ ред) от пет категории (степенни) на членовете:

1. Кавалери на големия кръст (grand'croix)
2. Велики офицери (grands officiers)
3. Командори (commandeurs)

4. Офицери (officers)
5. Кавалери (chevaliers)

Кавалерите на големия кръст и великите офицери са висшите членове на ордена. Има българи, които също са негови носители, като например Тодор Живков, ген. Иван Фичев, ген. Владимир Стойчев, президентите Желю Желев и Росен Плевнелиев, Димитър Станчов и Иван Станчов, както и Меглена Кунева.

Фигура 4. Орден на Почетния легион

Източник: <https://www.legiondhonneur.fr/en/page/mission-legion-honor/392>

Като държавна награда, Орденът на Почетния легион няма материално или финансово изражение. Той обаче е безценен източник на гордост за получателите му и на техните семейства и пример за публично оповестена услуга в полза на обществото. Орденът може да бъде връчен на всеки неосъждан френски гражданин, който е демонстрирал изключителни заслуги в служба на нацията, във военно или гражданско качество. Най-малко двадесет години активна дейност са необходими, за да може лицето да бъде номинирано за Ордена на Почетния легион.

Понастоящем, организацията на Почетния легион има около 92 000 члена. Всяка година в нея се приемат не повече от 2 800 души – военни или цивилни лица. Около 320 чужденци могат да бъдат удостоени с ордена всяка година, но за разлика от френските граждани, те не са членове на организацията.

За организацията на Почетния легион не може да се кандидатства. Френските министри са отговорни за идентифицирането на потенциални носители на ордена, разчитайки на широка обществена мрежа (парламентаристи, кметове, работодатели, лидери на синдикати или организации с нестопанска цел, президенти на професионални или спортни федерации и др.).

Националният орден за заслуги е универсален орден, даващ признание на хора от всички сфери. Продължителността на дейността, необходима за получаване на ордена е по-кратка, в сравнение с Ордена на Почетния легион (10 години срещу 20 години). Целта на ордена е да:

- **Отразява динамиката на обществото:** да отличи представителите на младото поколение, чиято „доблест и заслуги не са свързани с изминалите години“. Целта е стимулиране на индивидуалната енергия, обединяване на всички положителни намерения и възнаграждане на приноса за иновации и принос към известността на Франция.
- **Служи за пример:** орденът създава пример за подражание, така че онези, които са дали най-доброто от себе си създават общността на носителите на ордена, отразяваща гражданския дух на Франция
- **Даде признание на разнообразието:** орденът олицетворява многообразието на френското общество, неговите различни култури и социален произход и новите му икономически сектори (технологии, интернет, телекомуникации и др.); той дава признание на ангажираността на по-младото поколение.

Подобно на Ордена на Почетния легион, Националният орден за заслуги осигурява равенство на достъпа, така че всички заслужили граждани, независимо от мястото им в обществото, да получат признание от нацията. Орденът има три степени (Рицар, Офицер и Командор) и две длъжности: Велик офицер и Кавалер на големия кръст.

Фигура 5. Интернет страница, представяща информация за френските отличия

Източник: [Линк](#)

Критерии за награждаване:

- Особени военни или граждански постижения. С други думи, актове на преданост, храброст, щедрост, реална заслуга или измерим ангажимент в служба на другите или на Франция, със заслуги, които все още не са достатъчни, за да бъде получен Ордена на Почетния легион.
- Демонстриране на поне десет години служба
- Възможност за преминаване към по-висока степен (категория) на ордена при извършване на нови заслуги
- Необходими са минимум още пет години, за да може награденото лице да бъде повишено от степен “Рицар” в категория “Офицер”, три години за достигането на степен “Командор”, три години да бъде издигнато до категорията “Велик офицер” и още три години за “Кавалер на големия кръст”

Статистическа информация за Националния орден за заслуги

- Орденът има 185 000 члена, като за последните 50 години са приети или издигнати в степен 306 000 лица
- Годишно не повече от 5 000 души може да бъдат наградени с ордена
- Средната възраст на наградените е 54 години
- 57% от членовете на ордена са цивилни граждани, а останалите 43% - военни
- 80% от членовете са “Рицари” на ордена
- 14% от предложените лица не са одобрени от Съвета на ордена

Орденът за освобождението е вторият най-висш орден на Френската република, с който са награждавани герои от Освобождението на Франция по време на Втората световна война. За последен път с него са наградени френски граждани на 23 януари 1946 г. Награди на чуждестранни граждани се връчват до 1960 г.

В сегашната наградна система на Франция има и трето важно отличие – **Военния медал** - най-високата военна чест за самоиздигнали се военни (най-често ефрейтори и сержанти). Медалът може да бъде връчен само като признание за изключителна служба. Критериите за неговото получаване са следните:

- Поне 8 години военна служба
- Ранен е по време на битка или при дежурство
- Проявил се е с акт на смелост и преданост

Медалът може да се връчва и на чужденци. Всяка година се връчва на около 3 000 военни, като в момента с него са наградени 159 000 живи лица, част от които са ветерани.

Връчването на Ордена на Почетния легион е специално събитие във Франция, като му се отделя значително публично и медийно внимание, особено когато с него се награждат известни личности от науката, спорта, музиката и др. индустрии. Едновременно с това, получаването на ордена е голяма чест за наградените с него, като те широко споделят полученото признание.

Фигура 6. Връчване на Ордена на Почетния легион на британската писателка Дж. К. Роулинг, автор на книгите за Хари Потър

Източник: [Линк](#)

Фигура 7. Връчване на големия кръст на Ордена на Почетния легион на Ага Хан

YOU ARE HERE: Home | Press Centre | Press Releases | President Macron awards Aga Khan France's highest honour, the Grand Cross of the Legion of Honour

President Macron awards Aga Khan France's highest honour, the Grand Cross of the Legion of Honour

Източник: [Линк](#)

LATEST ON AKDN
PRESS RELEASES

Aga Khan highlights architecture's potential to inspire dialogue
13 September 2019
[View]

1.4. Германия

В Германия най-високото отличие е Ордена за заслуги, създаден през 1951 г. Това е единствената държавна награда, която може да бъде присъдена във всички сфери на работа и е най-високата почит, която Федерална република Германия може да отдаде на хората в замяна на службата към нацията. Ордена може да бъде връчван както на германци, както и на чужденци за постижения в политическата, икономическата, социалната или интелектуалната сфера и за всички видове изключителни услуги в полза на нацията в областта на социалната, благотворителната или дарителската дейност. Към него няма парична награда.

Награждавайки с федералния Орден за заслуги, президентът на Германия иска да привлече вниманието на обществеността към постиженията, които според него имат особена ценност за обществото като цяло. Основните области, във връзка с които се връчва ордена, са следните:

- Социална, филантропска и църковна работа "далеч от очите на обществото"
- Усилия за подобряване на възможностите за заетост, както и за създаване на работни места и възможности за обучение на младите хора
- Предприемачески постижения в стимулирането на дългосрочния растеж и заетостта, особено в региони със структурни проблеми
- Изключителни научни постижения, генериращи нов импулс или водещи до иновации и изобретения с голям потенциал за в бъдеще
- Усилия за насърчаване на мирното сътрудничество и взаимната толерантност между различните религии и култури
- Принос за повишаване на авторитета на Германия в чужбина и отношенията с европейските ѝ съседи

От създаването му през 1951 г., към януари 2017 г. ордена е връчен на около 255 500 души

Фигура 8. Статистика за връчването на Ордена за заслуги (2006-2016 г.)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Men	1749	1684	1703	1509	1439	1237	1812	1238	1134	958	912
Women	563	733	772	664	647	515	534	532	484	446	406
Total	2312	2417	2475	2173	2086	1752	1812	1770	1618	1404	1318

Източник: www.bundespraesident.de

В повечето случаи ордена се връчва от президентите на федералните провинции, от федералния или провинциалния министър, или от кмета. В изключителни случаи се връчва от президента, напр. по случай Деня на германското обединение или в Деня на доброволческата служба.

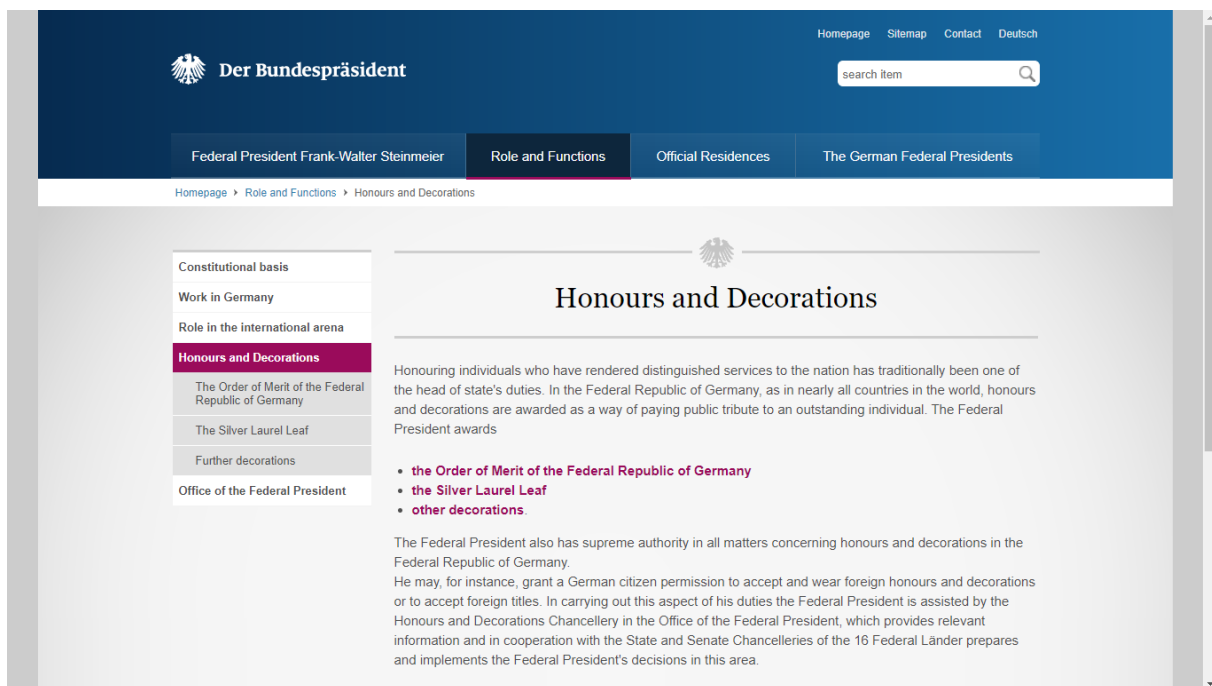
Всеки може да предложи Ордена за заслуга да бъде връчен на конкретно лице. Предложенията трябва да включват следната информация:

- Име и фамилия

- Адрес
- Дата на раждане
- Кратко описание на специалните услуги, предоставени на Федерална република Германия или на обществото като цяло
- Референтни лица или организации, които може да предоставят допълнителна информация за предложеното за награждаване лице

Фигура 9. Интернет страница на немския президент, посветена на държавните отличия

Източник: www.bundespraesident.de

Номинациите може да се изпращат до държавната или до сенатската канцелария, а за германци, които живеят в чужбина или за чужденци – до Министерството на външните работи.

При анализ на резултатите от извършените награждавания, се отчита, че при бъдещите награждавания с ордена трябва да отчитат повече постиженията на жените, както и на младите хора.

Немският президент връчва и други отличителни знаци, като например Сребърния лавров лист – най-високата немска награда, посветена на постижения в света на спорта, създадена през 1950 г. Отличието се връчва на:

- Германски медалисти от Олимпийски или от Параолимпийски игри
- Немски отбори, които се класират на едно от първите три места на световни или европейски първенства
- Европейски и световни шампиони
- Спортисти, постигнали рекорди или изключителни спортни резултати

Лицата, които са наградени със Сребърния лавров лист, получават сертификат, както и дамската или мъжката версия на емблемата заедно с миниатюра. Ако отличието е присъдено на отбор, съответната спортна федерация получава по-голяма версия на емблемата (не се носи), както и сертификат за отбора.

Фигура 10. Изображение на Сребърния лавров лист

Източник: www.bundespraesident.de

Предложения до президента на Германия за награждаване със Сребърния лавров лист се правят от Немската спортна федерация или от президента на Националния параолимпийски комитет.

В допълнение към Ордена за заслуги и Сребърния лавров лист, немският президент награждава още с:

- Медал за минно-спасителна дейност (за специални услуги в областта на минното спасяване)
- Зелтерова значка (за 100-годишнината от създаването на хоровото общество в България)
- Значка PRO MUSICA (за 100-годишнината на организираното музикално движение)
- Значка Eichendorff (за 100-годишнината на асоциацията за туризъм и алпинизъм)
- Спортна значка (за 100-годишнината на спортни клубове)

1.5. Гърция

Съвременната наградна система на Гърция е създадена през 1829 г. като израз на благодарност на нацията към хората, които са играли активна роля за нейното освобождение от Османската империя. С промените в конституцията от 1975 г. всички държавни отличия се връчват от президента на страната, избран за срок от 5 години от гръцкия парламент.

Понастоящем, наградната система се състои от 4 ордена:

- Орден на Изкупителя
- Орден на честта
- Орден на Феникса
- Орден за благодееяние (връчва се само на жени)

В наградната система до 1973 г. е присъствал и Орденът на Георги I, отменен след свалянето на монархията.

Всеки орден има 5 класа:

- Голям кръст
- Голям командор
- Командор
- Офицер на златния кръст
- Офицер на сребърния кръст

Лицата, които са удостоени с който и да е клас на ордените имат право да запазят отличителните знаци до края на живота си и да ги предават на наследниците си. Преди тази промяна, всяко едно от отличията е следвало да се върне при смъртта на получателя му.

Действащият президент на републиката е майсторът на всички ордени, имащ властта да разрешава приемане в ордените и да връчва съответните отличителни знаци. Препоръките относно избора на лица, на които могат да бъдат присъждани държавни отличия се представят на президента на републиката от Съвета за ордени и отличия, който се събира най-малко веднъж годишно. За да присъди дадено отличие, президентът на републиката издава указ, който трябва да бъде подписан от министъра на външните работи и публикуван в Държавен вестник.

Фигура 11. Страница на гръцкия президент, посветена на ордените на страната

Президиум
της Ελληνικής Δημοκρατίας

HOME THE PRESIDENT PRESIDENCY PRESIDENTIAL MANSION CONTACT

HELLENIC ORDERS AND DECORATIONS

national acknowledgement and gratitude

Symbols of the Republic
The Flag
The National Emblem
The National Anthem

Orders and Decorations
Order of the Redeemer
Order of Honour
Order of the Phoenix
Order of Beneficence

Organisation and Operation
Departmental Responsibilities
The Presidential Guard

HELLENIC ORDERS AND DECORATIONS

Admission into an Order and the conferment of the relevant insignia constitute a public acknowledgement of outstanding services rendered to Greece or exceptional achievement in an area of public life, such as in science, arts and letters, commerce, industry or shipping. The insignia is conferred by the Head of State.

The first Greek Order, modelled on the Orders of other European countries, was established in 1829, to express the gratitude of the Nation to those who had played an active role in its liberation.

Източник: www.presidency.gr/en/hellenic-orders-decorations/

Орденът на Изкупителя е най-висшият гръцки орден, създаден през 1829 г., като почти 80 години е бил единственият гръцки орден. Името и формата на отличителния

знак са избрани като напомняне, че гръцкият народ е освободен именно с помощта и подкрепата на Господ. Орденът се присъжда на гръцки граждани, които са се отличили при защитата на интересите на своята страна или са предоставили изключителни социални услуги в Гърция или в чужбина. На практика Големият кръст се присъжда само на лидерите на чужди държави.

Орденът на честта заменя Ордена на Георги I след неговата отмяна, като е втори в йерархията. Дава се на гръцки граждани, които са се отличили в усилията си за развитието на страната във всички сектори на публичната администрация, търговията, корабоплаването, промишлеността, науката, изкуствата и писмовността. Също така, се дава на чужденци, които са оценени, че са достойни за ордена и са допринесли за повишаване на авторитета на Гърция в чужбина.

Фигура 12. Гръцки ордени

Източник: Интернет

Орденът на Феникса е създаден през 1926 г. и носи името на митичната птица. Връчва се на гръцки граждани и чужденци по подобен признак както Ордена на честта.

Орденът за благодеяние се връчва само на жени – както гръцки гражданки, така и чужденки, за изключителни услуги, предоставени на Гърция, за благотворителни деяния и изключителни постижения в изкуствата и писмовността.

1.6. Румъния

Румънската наградна система е най-разнообразната от дотук разгледаните. Отново, ордените се връчват от президента на страната, като към него има специално създадена Орденска канцелария, която се занимава с администрацията на наградната система.

Румънските държавни отличия са следните видове:

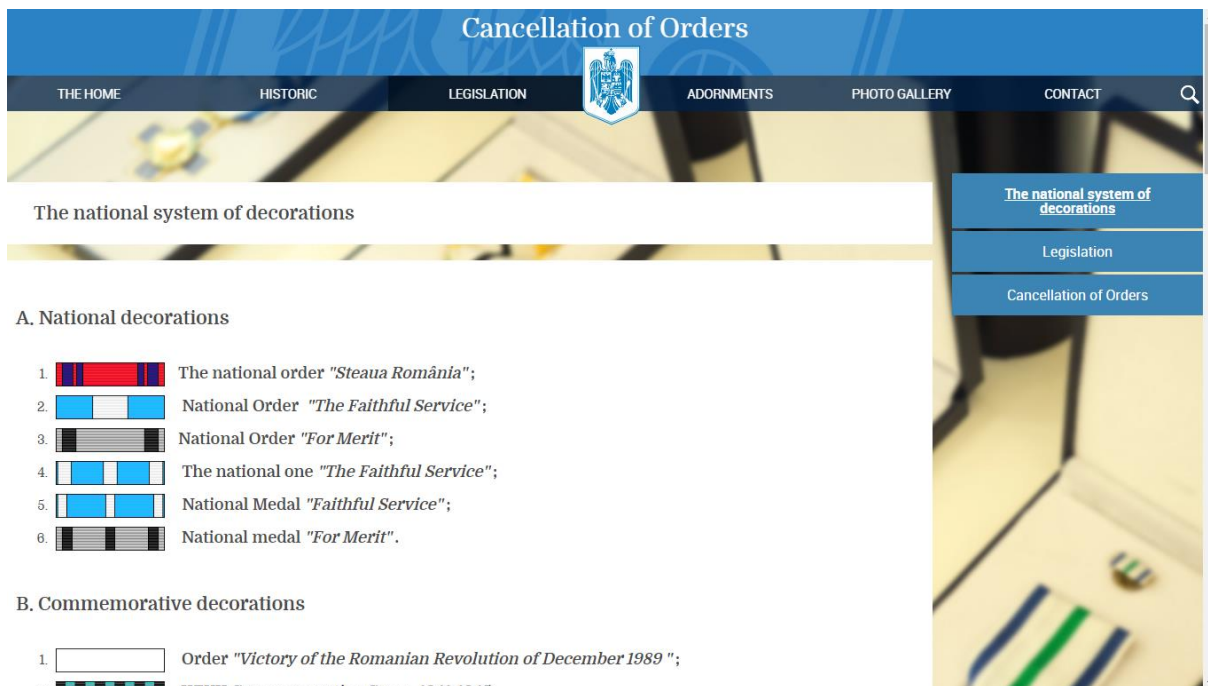
- Национални отличия:
  - Орден “Звездата на Румъния”
  - Орден “Вярна служба”
  - Орден “За заслуга”
  - Национален медал “Вярна служба”
  - Национален медал “За заслуга”
- Възпоменателни отличия:
  - Орден “Победа на румънската революция от декември 1989 г.”
  - Възпоменателен кръст за Втората световна война 1941-1945 г.
  - Възпоменателен кръст за антикомунистическата съпротива
  - Възпоменателен медал “150 г. от смъртта на Михай Еминеску⁵”
- Военни отличия по време на мир:
  - Орден “Военна добродетел”
  - Орден “Добродетел във военновъздушните сили”
  - Орден “Добродетел във военноморските сили”
  - Орден “Мъжество и вяра”
  - Медал “Военна добродетел”
  - Медал “Добродетел във военновъздушните сили”
  - Медал “Добродетел във военноморските сили”
  - Медал “Мъжество и вяра”
- Граждански отличия в зависимост от сферата на дейност – над 30 вида, напр. орден “За селскостопански заслуги”, орден “За култура” (литература, музика, изобразително изкуство, изпълнителски изкуства, национално културно наследство, промоция на културата, научни изследвания, архитектура и др.), орден “За дипломатическа заслуга”, орден “За спортна

⁵ Румънски поет, писател и журналист, считан за най-големия писател-романтик в румънската литература, признат за класик.

- заслуга” и т.н., както и медал “За селскостопански заслуги”, медали “За културни заслуги” в 9 категории и прочие
- Военни отличия по време на война – само орденът “Михай Витязул”⁶
  - Почетни знаци:
    - Почетен знак “Румънски лешояд”
    - Почетен знак “За заслуга в публичната служба”
    - Почетен знак “В служба на отечеството” – за офицери и цивилни лица със специален статут
    - Почетен знак “В служба на отечеството” – за висши офицери, войници от кариерата и цивилни лица със специален статут

Фигура 13. Страница на президентството на Румъния, посветена на наградната система на страната

Източник: <https://canord.presidency.ro/ro/legislatie/sistemul-national-de-decoratii>

Висшите румънски национални отличия от ранга на ордените имат специално създадени почетни орденски съвети, които отговарят за тяхната организация и за връчванията. Например, орденският съвет на най-висшия румънски орден “Звездата на Румъния” се състои от 7 души, сред които 1 с ранг “Велик кръст” (идентичен като йерархия на българския орден “Стара планина” с лента), 1 с ранг “Голям кръст”, двама

⁶ Михай Витязул (Храбрива), живял от 1558 г. до 1601 г. е бил княз на Влашко (1593-1601 г.), Трансилвания (1599-1600 г.) и Княжество Молдова (1600 г.). През 19 в. румънците го обявяват за национален герой, защото за първи път обединява под властта си трите княжества, смятани от националния румънски канон за румънски

с ранг “Висш офицер”, 1 с ранг “Командор”, 1 с ранг “Офицер” и 1 с ранг “Рицар/кавалер” на ордена. Това е и единственият румънски орден, който има 6 степени. Останалите два в подредбата (ордените “Вярна служба” и “За заслуга”) са 5-степенни със следните категории:

- Голям кръст
- Висш офицер
- Командор
- Офицер
- Рицар/кавалер

Ордените, които са по-ниско в йерархията имат 4 класа:

- Висш офицер
- Командор
- Офицер
- Рицар/кавалер

Медалите, възпоменателните кръстове и орденът “Михай Витязул” имат 3 класа – първи, втори и трети.

Предвид множеството отличия, присъстващи в румънската наградна система, всеки един от тях е създаден и се регулира от отделен правен акт – указ или закон.

Орденската канцелария към президента на Румъния изпълнява следните задачи:

- Организира дейностите по връчването на отличия
- Съхранява архивите на наградените лица и на заличаванията от списъците
- Грижи се за изработката на наградните знаци, лентите към тях, наградните кутии, грамотите и други материали, необходими за функционирането на наградната система
- Съхранява архив за чуждестранните лица, на които са връчени румънски ордени и медали
- Съхранява архив за румънските граждани, на които са връчени чуждестранни ордени и медали
- Организира церемониите за връчването на национални отличия от президента на републиката
- Проверява правилното оформяне на документацията в съответствие с правните разпоредби за даването на държавни отличия

Орденската канцелария издава годишен бюлетин, в който се публикуват списъците, съдържащи отличените лица през съответната година, данни за свободните (незаетите) степени в зависимост от категорията на ордена, информация за срещите на почетните орденски съвети, при смърт на рицари на ордени, лица, на които членството е отнето и други.

Разходите за производството на ордени и медали, носачи, ленти, кутии и др. се покриват от специален раздел от бюджета на президента.

1.7. България

В България нормативната рамка за награждаването с държавни награди - ордени и медали (на български и чужди граждани), е разписана в Закона за ордени и медалите на Република България (обн. ДВ бр. 54 от 13 юни 2003 г., доп. ДВ бр. 86 от 30 септември 2003 г., изм. ДВ бр. 43 от 22 май 2004 г., посл. изм. ДВ бр. 32 от 19 април 2011 г.). Законът създава 6 ордена и 1 медал "За заслуга".

Ордените, подредени по старшинство, са следните:

1	Орден "Стара планина"		
2	Орден "Св. св. Кирил и Методий"		
3	Орден "За гражданска заслуга"	Орден "За военна заслуга"	Орден "Мадарски конник"
4	Орден "За храброст" - извън подреждането по старшинство		

Фигура 14. Изображения на съвременните ордени и медали на Република България

Източник: Колекция на Националния военноисторически музей

Съгласно Постановление на МС №212 от 24 септември 2003 г. (обн. ДВ бр. 87 от 3 октомври 2003 г.) са предоставени 128 000 лв. от централния бюджет по бюджета на Министерството на културата за организиране и провеждане на конкурс за изработване на графичните и цветните изображения на ордените и медалите на Република България. От тези средства, наградите за спечелилите конкурсите за ордени и медали са 62 000 лв.

Авторите на ордените и единствения медал от наградната система на Република България са следните:

- Автори на ордена "Стара планина", ордена "Св. св. Кирил и Методий", ордена "За гражданска заслуга", ордена "За военна заслуга", ордена "За храброст", както и на медала "За заслуга" е колектив в състав Иван Тодоров, Тодор Варджиев и Христо Харалампиев
- Автор на ордена "Мадарски конник" е Петър Стойков

При изработването на проектите за нови ордени и медали водещият принцип е бил съчетаването на старите хералдически традиции, които, пренесени в настоящето, да запазят своето послание и смисъл и в бъдеще. Сред символните фигури, намерили място в изображенията, са лавровите и дъбовите клонки, както и звездата и короната от държавния герб на България.

Съгласно Закона, ордените и медалите имат статут, който включва:

1. Описание на формата и лентата на ордена и на медала за всяка степен
2. Описание на звездите на ордена
3. Описание на миниатюрите за всекидневен носене
4. Определение на заслугите, за които се награждава
5. Правила за носене на ордена и медала

Към момента такъв статут не е разработен или поне не е публично оповестен.

2. Приложими политики за връчването на ордени и медали

Съгласно Закона за ордените и медалите на Република България (глава четвърта), единствено Президентът на републиката награждава с ордени и медали. Предложения до Президента за награждаване с ордени и медали се правят с решение на:

- Народното събрание *или*
- Министерския съвет

Процедурата изисква даването на мотивирано предложение от

- Съответните министри
- Българската академия на науките
- Висшите училища
- Българския Червен кръст
- Творческите съюзи
- Сдружения и други организации с нестопанска цел
- Инициативни комитети на граждани

Има две изключения, а именно – предложения за награждаване на чужди граждани с ордени и медали се правят от министъра на външните работи, а на български военни лица – от министъра на отбраната. Предложенията за награждаване трябва да съдържат подробно описание на дейността на лицето и мотивирано предложение за награждаване.

С промяна в закона от 2011 г., решението на Народното събрание и на Министерския съвет за даване на предложение до Президента за награждаване с ордени и медали следва да се придружава с документ за извършена проверка по реда на *Закона за достъп и разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия*. Това означава, че номинираните за награждаване лица следва да подпишат декларация, че са съгласни да им се направи проверка по закона. Ако в резултат на това се установи, че лицата са принадлежали към някоя от посочените по-горе служби, най-вероятният резултат е процедурата да бъде прекратена. Също така, процедурата не продължава, ако номинираните откажат да подпишат подобна декларация.

Вносителите на предложенията за връчване на ордени или на медала “За заслуга” предлагат за коя конкретна държавна награда лицето е номинирано.

В процеса на разглеждането на номинираните лица са създадени комисии, които разглеждат предложенията и правят преценка на техните заслуги. Няма публична информация относно работата на тези комисии и резултатите от тяхната дейност.

Указите на Президента за връчване на ордени и медали се публикува в Държавен вестник. Самите церемонии се провеждат в Президентството и част от тях са отразени от медиите, особено когато става дума за по-популярни личности.

3. Заслуги/причини за връчване на ордени и медалите

В частите от Закона за ордени и медалите на Република България (Част втора. Орден и Част трета. Медали), в която се извършва описание на българските ордени и медала "За заслуга" са посочени случаите, в които български и чуждестранни граждани имат право да получават държавни награди.

Таблица 2. Причини за връчването на шестте български ордена и на медала "За заслуга"

Орден/медал	Български граждани	Чужди граждани
1. Орден “Стара планина”	За изключително големи заслуги към Република България	За изключително големи заслуги за двустранните отношения с Република България и за развитието на международното сътрудничество, укрепването на сигурността и мира между народите, както и за защита на правата и свободата на човека

Орден/медал	Български граждани	Чужди граждани
1.1. С лента	<i>Не е посочено</i>	<i>Не е посочено</i>
1.2. Първа степен	<i>Не е посочено</i>	<i>Не е посочено</i>
1.3. Втора степен	<i>Не е посочено</i>	<i>Не е посочено</i>
2. Орден "Св. св. Кирил и Методий"	За значим принос за развитието на културата, изкуството, образованието и науката	
2.1. Огърлие	За лица с особено значими заслуги за развитието на културата, изкуството и науката	
2.2. Първа степен	За лица с големи заслуги в областта на културата, изкуството, образованието и науката	
2.3. Втора степен	За дейци на образованието, културата и читалищното дело	
3. Орден "За гражданска заслуга"	За български граждани, които имат големи заслуги за развитието и укрепването на гражданското общество, за укрепване на демократичните институции и защита на човешките права и свободи, за принос и заслуги за отбраната, сигурността и обществения ред в Република България	<i>Не е предвидено</i>
3.1. Първа степен	<i>Не е посочено</i>	<i>Не е посочено</i>
3.2. Втора степен	<i>Не е посочено</i>	<i>Не е посочено</i>
4. Орден "За военна заслуга"	За български и чужди граждани, които имат големи заслуги за развитието и укрепването на Българската армия, за участието в мироопазващи, миротворчески и хуманитарни операции, за дългогодишна и безупречна служба и принос за опазване на националната сигурност и обществения ред в Република България	
4.1. Първа степен	<i>Не е посочено</i>	<i>Не е посочено</i>
4.2. Втора степен	<i>Не е посочено</i>	<i>Не е посочено</i>
4.3. Трета степен	<i>Не е посочено</i>	<i>Не е посочено</i>
5. Орден "Мадарски конник"	За чужди и български граждани за особено големи заслуги за установяването, укрепването и развитието на двустранните отношения с Република България	
5.1. Първа степен	<i>Не е посочено</i>	<i>Не е посочено</i>
5.2. Втора степен	<i>Не е посочено</i>	<i>Не е посочено</i>
6. Орден "За храброст" (извън подреждането по старшинство)	За военни и граждански лица за проявена храброст и героизъм в полза на българското общество и държава	<i>Не е ясно дали с ордена може да се награждават чужди граждани</i>
6.1. Първа степен	<i>Не е посочено</i>	<i>Не е посочено</i>
6.2. Втора степен	<i>Не е посочено</i>	<i>Не е посочено</i>
6.3. Трета степен	<i>Не е посочено</i>	<i>Не е посочено</i>

Орден/медал	Български граждани	Чужди граждани
7. Медал "За заслуга"	За български граждани за заслуги в различни области на обществения живот - култура, наука, образование, отбрана и национална сигурност, здравеопазване, спорт, за укрепване и развитие на гражданското общество, за укрепване на демократичните институции и защита на човешките права и свободи, за борба с бедствия и аварии и за опазване на околната среда, както и за проявена лична доблест	<i>Не е предвидено</i>

Източник: Закон за ордените и медалите на Република България

В указите на Президента, с които се утвърждават награждаванията с държавни награди, сред едни от най-често посочваните причини са следните:

- За изключително големите заслуги към Република България в областта на ... (посочва се областта, напр. спорт, култура и изкуство, медицинската наука и практика и т.н.)
- За изключителен принос и заслуги към ... (посочва се областта)
- За особено значими заслуги в областта на ... (посочва се областта)
- За значим принос за развитието на ... (посочва се областта) и т.н.

При анализ на горната таблица и текстовете на указите (реалната практика, свързана с награждаванията) може да се направят следните изводи:

- Липсва обективност при преценката на това какво са "изключително големи заслуги" – основание за връчването на висшия български орден "Стара планина" (с лента или без лента); също така, липсва диференциация между първата и втората му степен – за какви заслуги може да се връчва първата и за какви – втората
- Опит за подобна диференциация е направен при орден "Св. св. Кирил и Методий", където за висшата му степен (огърлие) номинираните лица следва да имат "особено значими заслуги" (за развитието на културата, изкуството и науката), право на първата му степен имат хора с "големи заслуги", докато с втората му степен може да се награждават "дейци на образованието, културата и читалищното дело". От текста на закона не личи дали номинираните лица, които имат право да получат втората степен на ордена следва да имат каквито и да било заслуги за това
- При други два ордена - "За гражданска заслуга" (с 2 степени) и "За военна заслуга" (с 3 степени) също се споменава, че лицата следва да имат "големи заслуги", за да може да бъдат наградени с тях; при ордена "За гражданска

заслуга" няма диференциация на причините за връчването на първата или втората му степен; при ордена "За военна заслуга" диференциацията е на база на ранга на номинираното лице (вж. следващата таблица)

- При следващия орден "Мадарски конник" обаче, вече градацията от "големи заслуги" става "особено големи заслуги"; отново няма диференциация между заслугите, които дават право за получаване на първата му или на втората му степен
- Единствено при ордена "За храброст", който е извън подреждането по старшинство, се посочва, че основание за неговото връчване е "проявена храброст и героизъм"; при този орден, който има три степени, отново не се прави разлика за заслугите, които дават основание за получаване на първата, втората или третата му степен
- При медала "За заслуга" отново се споменава, че той се връчва само "за заслуга"; от текста на закона не става ясно какво различава причините за връчването на ордени и медала освен "изключително голяма заслуга - значима заслуга - големи заслуги - заслуга"

4. Лица по категории, на които се връчват ордени и медали

Както беше споменато по-горе, съгласно Закона за ордени и медалите, единствено Президентът на Република България награждава с ордени и медали по ред, предвиден в закона, като за целта издава указ.

Предложения за награждаване с ордени и медали се отправят към Президента с решение на Народното събрание (НС) или на Министерския съвет (МС). Практиката показва, че над 99% от предложенията минават за одобрение през МС. Въпреки че, НС също разполага с тази възможност, тя се използва изключително рядко, по-скоро като изключение. Възможно е причината да е свързана с по-сложния процес на одобрение на номинации през НС или да не е позната на широката общественост.

Важно е да се отбележи, че въпреки оторизацията от страна на Президентството, тази институция, ако реши да номинира дадено лице за орден или медал, трябва да отправи предложение до НС или до МС, след което отново да одобри своето предложение. Тази част на закона следва да се прецизира или да се допусне, Президентът, по свое усмотрение, като държавен глава, да може директно да награждава с държавни награди - ордени и медали. Друга възможност е, както е в други страни, да има специален орден, който да може да се връчва само и единствено от Президента на Републиката, с негово еднолично решение.

Таблица 3. Категории лица, на които може да се връчват ордени и медали

Орден/медал	Български граждани	Чужди граждани
1. Орден "Стара планина"	Държавни глави и ръководители на правителства, министри, политици, обществени дейци, културни дейци, военни лица и	Държавни глави и ръководители на правителства, министри, политици, общественици и културни дейци

Орден/медал	Български граждани	Чужди граждани
	представители на духовенството	
1.1. С лента	В изключителни случаи - български граждани	Държавни глави и министър-председатели
1.2. Първа степен – с мечове и без мечове	Министри, дипломати, политически и обществени дейци, дейци на културата, военни лица, представители на духовенството, както и носители на други български и чужди ордени Няма диференциация между двете степени и между двете категории (с и без мечове)	
1.3. Втора степен – с мечове и без мечове		
2. Орден "Св. св. Кирил и Методий"	Български и чужди граждани	
2.1. Огърлие	<i>Не е посочено</i>	
2.2. Първа степен	<i>Не е посочено</i>	
2.3. Втора степен	<i>Не е посочено</i>	
3. Орден "За гражданска заслуга"	Български граждани	Не е предвидено
3.1. Първа степен	<i>Не е посочено</i>	-
3.2. Втора степен	<i>Не е посочено</i>	-
4. Орден "За военна заслуга"	Български и чужди граждани	
4.1. Първа степен	Висши офицери, генерали и адмиралите, по изключение - и граждански лица	
4.2. Втора степен	Старши офицери, полковници, подполковници, граждански лица, висши държавни служители на Министерския съвет и на организациите в системата на международната сигурност, видни учени в областта на военните науки, по изключение - и други лица с големи военни заслуги	
4.3. Трета степен	Старши офицери, по изключение - младши офицери и граждански лица с военни заслуги	
5. Орден "Мадарски конник"	Чужди и български граждани	
5.1. Първа степен – без мечове и с мечове	1. Дипломатически представители, акредитирани в Република България и български дипломатически представители, акредитирани в други страни 2. Чуждестранни и български обществени дейци и военни лица Няма диференциация между двете степени, нито между двете категории (с или без мечове)	
5.2. Втора степен – без мечове и с мечове		
6. Орден "За храброст" (извън подреждането по старшинство)	Военни и граждански лица	Не е ясно
6.1. Първа степен		
- С мечове	Висши офицери - генерали и адмиралите	-
- Без мечове	<i>Не е посочено</i>	-

Орден/медал	Български граждани	Чужди граждани
6.2. Втора степен		
- С мечове	Офицери	-
- Без мечове	<i>Не е посочено</i>	-
6.3. Трета степен		
- С мечове	Сержанти и войници	-
- Без мечове	<i>Не е посочено</i>	-
7. Медал "За заслуга"	Български граждани	<i>Не е предвидено</i>

Източник: Закон за ордените и медалите на Република България

Анализ на горната таблица навежда на следните изводи:

- Липсва правна яснота кои категории лица какви ордени (или техните степени) може да получават; например орден "Стара планина" с лента по закон следва да може да се връчва на само на чуждестранни "държавни глави и министър-председатели". Практиката показва, че от 2003 г. до момента, има немалко случаи, в които тази разпоредба на закона не е спазена:
  - През 2004 г. орденът с лента е връчен на Негово Превъзходителство Принц Албер I - престолонаследник на Княжество Монако (по онова време държавен глава е баща му - Принц Рение III)
  - През 2006 г. същият орден с лента е връчен на Негово Кралско Височество Кронпринц Хокон, при положение, че баща му Крал Харалд V е Крал на Норвегия
  - През 2007 г. орденът с лента е връчен на Тони Блеър, вече **бивш** на Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия
  - Същата година орденът с лента е връчен на Нейно Кралско Височество Виктория - Кронпринцеса на Швеция, при положение, че Крал на Швеция и държавен глава е баща ѝ - Карл XVI Густаф
  - На два пъти – през 2006 г. и през 2009 г. орден "Стара планина" с лента се връчва съответно на Негово Височество Брат Ендрю Бърти и на Негово Височество брат Матю Фестинг, Велики Маистри на Суверенния Военен Хоспиталиерен Орден на Св. Йоан от Йерусалим, Родос и Малта – самопровъзгласила се държавоподобна структура със статут на дипломатическа мисия
  - Едновременно с това, на няколко пъти орден "Стара планина" с лента е връчван на министър-председатели (напр. Бърти Ахърн, министър-председател на Ирландия, Ангела Меркел - канцлер на Федерална република Германия, Силвио Берлускони – министър-председател на Италианската република), докато други министър-председатели не са получавали висшата степен на ордена, а само първата му степен (напр. през 2006 г. на Андерс Фог Расмусен, министър-председател на Кралство Дания, през 2007 г. на Жан-Клод Юнкер - министър-председател на Великото Херцогство Люксембург и на Фредрик Райнфелд - министър-председател на Кралство Швеция, през 2009 г. – на Лорънс Гонзи – министър-председател на Република Малта)

- Също така, на два пъти първата степен на орден “Стара планина” е връчван на председатели на Европейската комисия (през 2004 г. на Романо Проди и през 2007 г. на Жозе Мануел Барозу) – въпреки че те формално не са държавни глави, следва да се разгледа възможността орденът с лента да може да бъде връчван и на тях, както и на генералния секретар на ООН, например.

От приемането на Закона за ордените и медалите през 2003 г. до 25 септември 2019 г.⁷, са издадени укази да връчване на 1 125 ордена и 41 медала “За заслуга”. От тях, награждаванията с орден “Стара планина”, най-висшият български орден са 44,8% от всички, следвани от връчванията на орден “Св. св. Кирил и Методий” (23,5%) и орден “Мадарски конник” (20,4%).

Таблица 4. Брой връчени ордени и медали от 3 януари 2003 г. до 25 септември 2019 г.

Орден/медал	Български граждани	Чужди граждани
1. Орден “Стара планина”	504	
1.1. С лента	3	53
1.2. Първа степен с мечове	16	8
1.3. Втора степен с мечове	0	7
1.4. Първа степен без мечове	165	200
1.3. Втора степен без мечове	20	32
<i>Общо</i>	204	300
2. Орден “Св. св. Кирил и Методий”	264	
2.1. Огърлие	89	7
2.2. Първа степен	117	20
2.3. Втора степен	25	6
<i>Общо</i>	231	33
3. Орден “За гражданска заслуга”	77	
3.1. Първа степен	68	0
3.2. Втора степен	9	0
<i>Общо</i>	77	0
4. Орден “За военна заслуга”	38	
4.1. Първа степен	25	0
4.2. Втора степен	7	0
4.3. Трета степен	6	0
<i>Общо</i>	38	0
5. Орден “Мадарски конник”	230	
5.1. Първа степен с мечове	0	14
5.2. Втора степен с мечове	0	19
5.3. Първа степен без мечове	4	149

⁷ Информацията е актуализирана спрямо първоначалния вариант на доклада, подготвен към 30 април 2019 г.

Орден/медал	Български граждани	Чужди граждани
5.4. Втора степен без мечове	1	43
<i>Общо</i>	<i>5</i>	<i>225</i>
6. Орден "За храброст" (извън подреждането по старшинство)	12	
6.1. Първа степен с мечове	0	0
6.2. Втора степен с мечове	0	0
6.3. Трета степен с мечове	0	0
6.4. Първа степен без мечове	7	5
6.5. Втора степен без мечове	0	0
6.6. Трета степен без мечове	0	0
<i>Общо</i>	<i>7</i>	<i>5</i>
7. Медал "За заслуга"	41	
7.1. Медал "За заслуга"	41	0
<i>Общо</i>	<i>41</i>	<i>0</i>

Източник: Укази на Президента на Република България за награждаване с ордени и медали

- Липсата на диференциация между различните степени на ордени води до това, че първата степен на ордени е връчвана многократно повече пъти в сравнение с втората или, където такава съществува – третата им степен (вж. горната таблица). Изглежда така, сякаш втората и третата степен на ордени са силно подценени, забравени и лишени от реален смисъл
- Друг поглед на статистиката пък показва, че орден "Стара планина" е най-често връчваният орден от българската наградна система – 504 пъти (близо 45% от всички връчвания са направени с него); за сравнение, вторият по старшинство орден "Св. св. Кирил и Методий" е връчван близо 2 пъти по-малко (264 пъти); масовото награждаване с най-старшия български орден девалвира неговия смисъл и значение, имайки предвид, че с него следва да се награждава за "изключително големи заслуги към" ("за двустранните отношения с") Република България
- В допълнение, орден "Стара планина" с лента (най-висшата степен на българския орден), с който награждавания са извършени цели 56 пъти се оказва един от най-често раздаваните ордени
- Някои от ордени са силно подценени като значение – например, съществуват степени на ордени, които **не са връчени на нито един български гражданин**:
  - Орден "Стара планина" с мечове, втора степен (7 чужденци са наградени с втората степен на ордена)
  - Орден "Мадарски конник" с мечове, първа и втора степен (33 чужденци са наградени с двете му степени)
  - Орден "За храброст" с мечове, първа, втора и трета степен (няма нито едно връчване на български или чуждестранни граждани от 2003 г. насам)

- Орден "За храброст" без мечове, втора и трета степен (няма нито едно връчване на български или чуждестранни граждани от 2003 г. насам)
- Орден "Мадарски конник" е създаден за награждаване на чужди и български граждани "за особено големи заслуги за установяването, укрепването и развитието на двустранните отношения с Република България". Статистиката на връчванията до момента показва, че българи са едва 2,2% от неговите носители (5 души спрямо 225 чужди граждани – носители на ордена); това показва, че или няма достатъчна яснота кой може да бъде награждаван с ордена и затова се връчва основно на чуждестранни дипломатически представители при тяхното заминаване от страната, или той следва да се реорганизира и да се връчва само на чужди граждани

От представения по-горе анализ са налице ясни знаци, че Законът следва да се доразвие и да се насърчи връчването на степени на ордени, различни от първата. Също така, да се прецизират категориите лица, на които може да се връчват ордени и медали.

5. Начин на ангажиране и участие на обществото в определянето на лицата, на които се връчват ордени и медали

Няма публична статистика относно това какъв брой номинации са направили министрите, Българската академия на науките, висшите училища, Българския Червен кръст, творческите съюзи, сдруженията и другите организации с нестопанска цел или инициативните комитети на граждани. Съдейки обаче по раздадените ордени, вероятно държавните институции са най-активни в този процес (особено Министерство на външните работи във връзка с награждаванията на чужденци).

Препоръчително е подобна информация да бъде систематизирана и да е публично достъпна. В допълнение, следва да се даде определение на "инициативни комитети на граждани", които може да номинират за държавни отличия: как те следва да се легитимират, за да може да попаднат в тази категория и да влизат в обхвата на закона.

Примерът на развитите наградни системи на Великобритания, Германия и Франция показва, че всеки гражданин може да номинира друг за държавно отличие. Следва да се разгледа възможността подобен подход да бъде приложен и за националните държавни награди - ордени и медали. Това би изисквало доразвитие на критериите за награждаване.

Освен това, младите хора също следва да имат достъп до възможността да бъдат номинирани и да получават ордени и медали – тези отличия не следва да бъдат само "запазени" за установени лица от държавната сцена, които получават отличия заради дългогодишната си служба. Без да може да се направи подробна статистика за получателите заради липсата на достатъчно информация, по имената им може да се съди, че средната възраст на наградените е над 50 години.

Необходимо е да се подобри баланса между получателите на наградни знаци - мъже и жени. В момента едва под 20% от получателите на отличията са жени.

6. Мерки за публичност при връчването на ордени и медали

Най-голяма публичност за връчванията с ордени и медали може да бъде получена от публикацията на Указа на Президента в Държавен вестник. Това четиво обаче е далеч за широката общественост. Понякога медиите, ако предложеното за награждаване лице е популярно, дават гласност на церемонията в своите електронни или печатни издания.

Фигура 15. Медийно отразяване на връчването на ордени и медали (1)

The screenshot shows a news article on the website news.bg. The article is titled "добро бъдеще" and is written by Диляна Панайотова. It features a gallery of images, including a video showing a man in a suit presenting a red award to another man in a white shirt. The article is dated 13.10.2016 and has 1120 views. The website's navigation bar includes links for "У НАС", "ПО СВЕТА", "ИКОНОМИКА", "КОМЕНТАРИ", "ВИДЕО", "РИТЪМ", "СПОРТ", "НАПИШИ", "ДНЕС", and "ВЧЕРА".

The screenshot shows a news article on the website btvновините. The article is titled "Орден 'Стара планина' за четирима посланици" and reports that three of the four ambassadors in the Gerbova Hall, Kaban, were awarded the "Stara Planina" Order. The article includes a photo of the award ceremony and a video player. The website's navigation bar includes links for "btv НОВИНИТЕ | БЪЛГАРИЯ".

Източници: <https://news.bg> и <https://btvnovinite.bg>

Едновременно с това, когато възникне скандал относно дадено предложено лице за държавна награда, това веднага излиза като гореща новина.

Фигура 16. Медийно отразяване на връчването на ордени и медали (2)

The screenshot shows the Ikonomist website interface. At the top, there is a navigation bar with various categories like 'ECONOMIST', 'TOPGEAR', 'KNOWLEDGE', etc. Below the navigation bar, the article title 'Митов обясни защо е връчен орден на Вартоломей' is displayed. The article is dated '20 November 2015 06:54'. The main image shows three men standing in front of a coat of arms; two are in clerical robes and one is in a suit. To the right of the article, there is a 'МНЕНИЯ' (Opinions) section with several small thumbnail images and text snippets.

Нешка Робева отказва ордена "Стара планина"

Автор: news.bg

18.05.2016 18:09:04 | 18.05.2016 19:19:31

Политика | Прегледи: 14415 | Коментари (5)

Източник: БНР

FACEBOOK | TWITTER | LinkedIn | 8 | 1

Треньорката на нашите златни момичета в художествената гимнастика **Нешка Робева** се отказва предварително от ордена "Стара планина" - първа степен. В отворено писмо до медиите, ден след като министрите от втория кабинет "Борисов" одобриха името ѝ за предложение за указ от президента, тя заяви своята воля.

Източници: <https://news.bg> и <https://www.ikonomist.bg>

Фигура 17. Медийно отразяване на връчването на ордени и медали (3)

29 март 2004 г.

VESTI ПОСЛЕДНИ / БЪЛГАРИЯ / СВЯТ / ИЗБОРИ 2019 14° София

НОВИНИ

Доган взе орден 'Стара планина'

Лидерът на ДПС Ахмед Доган бе удостоен с орден "Стара планина" (първа степен) в деня на своя 50-годишен юбилей. На церемонията той заяви, че получава ордена в противоречие с вътрешните си принципи, предаде БНР. Първото етническо прочистване на Балканите започна в България, заяви снощи пред "Всяка неделя" Доган.

29 март 2004, 15:00

0 Share 0

Лидерът на ДПС Ахмед Доган бе удостоен с орден "Стара планина" (първа степен) в деня на своя 50-годишен юбилей. Сокола бе награден с най-високото държавно отличие от президента Георги Първанов в присъствието на министри и депутати от мнозинството. На церемонията той заяви, че получава ордена в противоречие с вътрешните си принципи, предаде БНР.

Лауреатът бил убеден все пак да приеме отличието от хората, с които е работил за една и съща кауза, и от онези, за които демокрацията е станала част от вътрешните им убеждения.

По думите на държавния глава лидерът на ДПС получава най-високия орден като признание за активната му роля в съпротивата срещу

6 юли 2004 г.

news.bg У НАС | ПО СВЕТА | ИКОНОМИКА | КОМЕНТАРИ | ВИДЕО | РИТЪМ | СПОРТ | НАПИШИ | ДНЕС | ВЧЕРА

Доган връща ордена си "Стара планина"

Автор: news.bg

06.07.2004 15:34:20 У нас | Прегледи: 149 | Коментари (0)

FACEBOOK TWITTER LinkedIn 1 0

- СДС: Президентът да обясни за ордена на проф. Мръчков
- Нововремци: Герджиков да оттегли предложението си за награждаване на проф. Мръчков
- Станишев: Проф. Мръчков има сериозен принос за българската държавност
- От канцеларията на проф. Мръчков: Проф. Васил Мръчков не дава интервюта и не отговаря на никакви обвинения нито за миналото, нито за настоящето, нито за бъдещето си.

Лидерът на ДПС Ахмед Доган съобщи, че се отказва от ордена "Стара планина" първа степен, с който бе награден в края на март по повод 50-тия си рожден ден.

Поводът за това решение на партийния лидер е предложението на парламентарния председател Огнян Герджиков със същия орден да бъде награден бившия главен прокурор по време на Възродителния процес проф. Васил Мръчков.

Официалната позиция на ДПС е, че това е гавра с паметта на загиналите по време на Възродителния процес.

ИЗБРАНО

Остава топло за сезона, без валежи
Времето

money.bg

- Българката, превърнала се в един от младите инвеститори в Силициевата долина
- Най-голямата вятърна централа на Западните Балкани започва производство
- 2 неустойми за потребителите фактори носят неочаквано силни продажби на iPhone
- В Китай показаха нова 500MP камера, с която следенето на всеки става детска игра
- Пазарът на имоти в София върви към нова

Източници: <https://news.bg> и <https://www.vesti.bg>

Фигура 18. Медийно отразяване на връчването на ордени и медали (4)

10 април 2007 г.

Албена и Максим получиха орден „Стара планина”

10 април 2007 11:58

Албена и Максим получиха орден „Стара планина” / снимка: Sofia Photo Agency, Юлиана Николова

Президентът на България Георги Първанов награди с орден „Стара планина” - първа степен световните шампиони по фигурно пързалане Албена Денкова и Максим Ставски.

Треньорите на танцовата ни двойка също бяха наградени

от Георги Първанов. Той им връчи почетния знак на президента.

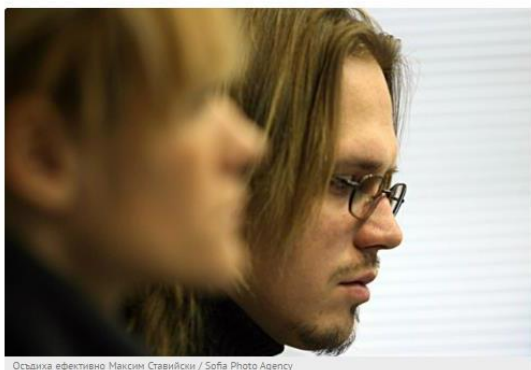
Председателят на Държавната агенция за младежта и спорта Весела Лечева прие по-рано днес Албена Денкова, Максим Ставски и техните наставници, които ги изведоха до върха в спортната им кариера, събщи официалният сайт на ДАМС

5 януари 2009

Осъдиха ефективно Максим Ставийски

5 януари 2009 10:51

Осъдиха ефективно Максим Ставийски / Sofia Photo Agency

Състав на Бургаския апелативен съд измени присъдата на двукратния световен шампион по фигурно пързалане **Максим Ставийски** от условна в ефективна. Делото за катастрофата край река Ропотамо бе върнато от Върховния касационен съд

за ново разглеждане в **Бургас**. На първа инстанция фигуристът получи условно наказание и бе лишен от право да шофира в България за срок от 4 години. Ставийски ще лежи в затвора две години и половина при първоначален лек режим.

Източник: <https://dariknews.bg>

Предвид горните текстове и примери, настоящият Закон за ордени и медалите на Република България има две основни слабости, които следва да се преодолеят:

1. С промяна в Закона от 2011 г., за предложените за награждаване лица се извършва проверка по реда на *Закона за достъп и разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия*. Законово обаче, не е заложено извършването на проверка дали лицата са криминално проявени, дали са осъждани и дали поведението им отговаря на добрите нрави. Това вероятно се прави в комисиите за оценка на номинираните лица, но следва да присъства като текст и в правния акт
2. Също така, няма раздел в Закона, който да предвижда ред за отнемане на вече връчени ордени и медали, както и причини за това

7. Изследване на основните видове каталози за представянето на ордени и медалите и описание на техните характеристики

Каталозите дават обобщена информация за основните характеристики на ордени и медалите, като:

- Причина за връчване
- Тираж (брой наградени лица)
- Форма
- Описание
- Емисии/категории/степени
- Цена

Те се използват от редица лица – изследователи на наградната система, архивни работници, музейни служители, колекционери, така и от широката общественост, която се интересува от история.

През последните години в България са издадени няколко каталога на различни автори, най-популярните от които са:

- Веселин Денков – “Българските ордени, знаци и медали”
- Проф. Петко Павлов – “История на наградната система на България”
- Тодор Петров – “Български ордени и медали”

Всяко едно от тези изследвания използва различен подход и методология за представянето на почетните звания (отменени през 1991 г.), ордени и медалите на България. В някои от каталозите присъстват освен отличията, също така и наградни документи (орденски книжки и грамоти), кутии, миниатюри и друга информация. Няма унифициран подход за представянето на информацията – всеки от авторите избира свой модел за нейното структуриране и визуализация.

В нито един от наличните каталози не присъства достоверна информация за метала, от който са изработени наградните знаци. За част от тях, които са направени от злато или сребро, емпирична информация се получава от златарски ателиета, където се извършва тестване на сплавта.

С течение на годините от различни източници (вкл. от чужбина) се появяват нови разновидности или проби на вече връчени ордени и медали, информацията се обогатява и разширява. Това налага създаването на нов вид каталог, който да използва утвърдена методология, на база на тази, използвана за разработването на нумизматичните каталози. Информацията следва да бъде представена в таблична форма и да бъде подкрепена с висококачествени изображения.

Такава е и целта на каталога, който ще бъде един от продуктите на настоящия проект. Той ще включва унифицирана информация за всички знаци на почетни звания, ордени и медали от 1944 г. до момента, като ще представя подробно причината за тяхното връчване, размерите им, състава на метала, от който са направени, ще дава тяхно текстово и графично (снимково) описание и ще представя интересни факти за някои от лицата, на които са връчени. В допълнение, ще посочва настоящата им пазарна цена като ориентир за тяхната рядкост и материална стойност.

Подобен каталог, на база на иновативния подход и методология, които ще бъдат използвани за структуриране и обобщаване на информацията, разполага с потенциал да се превърне в добра практика в световен мащаб за такъв вид издания.

8. Изводи и препоръки

8.1. Изводи

Съвременната наградна система, базирана на Закона за ордени и медалите на Република България съществува вече над 15-години. Събран е достатъчно опит по отношение на нейното прилагане. Налична е статистическа информация за връчването на отделните ордени и на медала “За заслуга”. Очевидна е необходимостта от преглед и доразвитие на нормативната рамка, която да отговори на съвременните потребности на българското общество – както по отношение на закона, така и във връзка с приложимите политики за връчване на държавните отличия. Опитът на наградните системи на Великобритания, Германия и Франция показва тяхната съвременна база и принципи, някои от които може да бъдат приложени и по отношение на българската.

8.2. Препоръки

Наградната система на Република България следва да бъде базирана на съвременните очаквания на обществото – в Закона за ордени и медалите следва да бъде формулирана неговата основна цел, а именно да поощрява онези, които безкористно и безвъзмездно отделят от своето време и ресурси за развитието на страната, дават повече, отколкото някой очаква или изисква от тях. Фокусът му следва да бъде поставен върху награждаването на обществения принос извън “задълженията, извършвани по служба” – за даването на широко обществено признание на лицата, които със своите усилия допринасят за развитието на обществото, помагат на лишените от възможността да се справят сами, извършват иновации, издигат престижа на България в чужбина, променят обществените нагласи към по-добро. В този контекст, се правят следните принципни препоръки:

- Препоръчва се извършването на последваща оценка на въздействието на Закона за ордените и медалите на Република България⁸ за повишаването на неговата ефективност и разработването на Правилник за неговото прилагане
- Препоръчва се преразглеждане на категориите лица, на които може да бъдат връчвани орден и медала “За заслуга” и разработване на критерии за получаване на отделните им степени
- Препоръчва се изработването на статут на всеки един от шестте ордена и на единствения медал, част от българската наградна система
- Препоръчва се да бъде определена годишна квота на лицата, на които може да бъдат връчени орден и медала “За заслуга” – не по-малко/не повече от определен брой лица
- Препоръчва се да се доразвие закона в частите, които са посочени като слабости в анализа, напр. да се въведе процедура за отнемане на връчени орден и медали
- Наградените с орден и медали лица се вписват в "Дневник-регистър на наградените" към Президента на Република България – препоръчва се този регистър да се направи публичен и достъп до него да може да има чрез интернет

9. Литература

1. <http://dv.parliament.bg>
2. <https://canord.presidency.ro/ro/legislatie/sistemul-national-de-decoratii>
3. <https://ec.europa.eu>
4. The Fourth Report on the Operation of the Honours System, UK Cabinet Office, 2019
5. www.bundespraesident.de
6. www.creativeeurope.bg
7. www.europarl.europa.eu
8. www.gov.uk/honours/recommend-bravery-award
9. www.gov.uk/honours/types-of-honours-and-awards
10. www.legiondhonneur.fr/en
11. www.mi.government.bg
12. www.parliament.bg
13. www.presidency.gr
14. www.president.bg
15. www.standartnews.com
16. Закон №29/2000 относно националната система на отличията на Румъния (LEGEA Nr. 29/2000* privind sistemul național de decorații al României)
17. Закон за нормативните актове
18. Закон за ордените и медалите на Република България (2003 г.)
19. Ръководство за извършване на [оценка на въздействието](#)

⁸ Съгласно Закона за нормативните актове

PLEASE ENSURE YOU READ THE GUIDANCE NOTES BEFORE COMPLETING THIS FORM

Please type your answers and send electronically if possible

1. Category (*Please tick as appropriate*)

Non State Servant ☐	State Servant ☐
---	---

2. Nominator's Suggested honour

3. Full name of person nominated and title/status (*Forenames first, then surname in CAPITALS*) including any former names, if known

4. *For State servants only* – Please also include Grade, PF No and parent Department

5. Current nationality (*Including dual nationalities*)

6. Date and place of birth

7. Job title/occupation/organisation and where service carried out

8. Nominated for services to...

9. Length of service (years) for which being nominated

Total:	In present role or position:
--------	------------------------------

10. Date of departure from current role for which being nominated (*if applicable*)

11. Previous nominations

12. Previous Honours (give dates)

13. Private address, telephone number and e-mail address

14. Nominator's relationship to candidate

15. Nominator's name, address and position/occupation

Anyone may nominate anyone else. It is not possible to nominate yourself.

16. Date of submission

Signature (electronic)

If nominations are larger than this, the nomination may not be considered.

17. **Summary of nomination:** Please summarise your grounds for nomination in 4 lines or less in no smaller than Ariel 10 font.

18. **Detailed grounds for nomination:** It is important to realise that an honour will not be automatically recommended following a nomination. Please give a full description with detailed examples setting out precisely what the candidate has done that is exceptional, excellent, meritorious service to the UK, to specific British or Overseas Territory or to community interests. Include for how long they have been, or were, performing these services, whether paid or unpaid, and what specifically makes them worthy of recognition by means of an honour. The examples must be recent (there must be evidence of recent sustained service/achievements) and relevant to the case for an honour. Please bring out the exceptional and excellent nature of the service the candidate has performed and how their work has benefitted the UK/Overseas Territory, reflected credit on the UK or contributed to furthering Britain's interests overseas or to the FCO's international priorities (www.gov.uk/fco).

It is important to describe the **impact and the difference** that the candidate's contribution has made in a particular field, locality or community as well as detailing the challenges and difficulties faced and how overcome including any difficult or dangerous environments. Please say why he/she is special, what makes the candidate stand out from others doing similar work and the regard in which held by peers.

For all nominees, we recommend giving details of previous career highlights to describe service and achievement over a sustained period. Please include information of any particular considerations concerning the timing of an award.

Nominations should usually be accompanied by two letters of support from recognised experts in the relevant field. Honours Committees have limited time in which to consider a large number of nominations. Each nomination including this form and letters of support should be a maximum of 7 sides.

This should be at least one full page in length (no smaller than Ariel 10 font) particularly for higher level awards.

Foreign &
Commonwealth
Office

FCO Honours Nomination Form

19. **Voluntary/philanthropic work:** Please give details of any voluntary/charitable and/or philanthropic work carried out by the nominee not already mentioned. This can include any work of this nature either in connection with their employment or separately. Simply making a philanthropic gift does not qualify a candidate for an award. Some or all of the following characteristics also need to be evidenced: a sustained commitment to the body or bodies in receipt of the gift, a thoughtful approach to such support, normally over a period of at least five years, a contribution of time as well as money, some evidence of the success, eg a building completed or project running well, supporting activities that are meritorious meeting publicly recognised needs, a low-key approach to giving or at least not designed to enhance public prestige, using legitimate sources of money.

For voluntary/charitable (as opposed to philanthropic work) we are looking for details of sustained, successful and meritorious work over a period of time.

Honours cannot be bought: they are available to all. Nominations are assessed on an equal and transparent basis. The Cabinet Office does not endorse the use of free-charging drafting services when completing this form. Please tell us if you have made use of such service (delete as applicable)

Yes / No

By submitting this nomination you declare that the information you have provided is - to the best of your knowledge – accurate and complete. Providing false information may lead to your nominee being removed from consideration of an honour.

20. Which group does the candidate for an honour identify with? Please tick one box.

Asian	Black	Chinese	Mixed Ethnic Background	White	Any Other Ethnic Background
☐ Bangladeshi ☐ Indian ☐ Pakistani ☐ Any Other Asian Background (specify if you wish)	☐ African ☐ Caribbean ☐ Any Other Black Background (specify if you wish)	☐ Any Chinese Background (specify if you wish)	☐ Asian & White ☐ Black African & White ☐ Black Caribbean & White ☐ Any Other Mixed Ethnic Background (specify if you wish)	☐ White Background (specify if you wish)	☐ Any Other Ethnic Background (specify if you wish) .....

21. Which group do you (the nominator) identify with? Please tick one box.

Asian	Black	Chinese	Mixed Ethnic Background	White	Any Other Ethnic Background
☐ Bangladeshi ☐ Indian ☐ Pakistani ☐ Any Other Asian Background (specify if you wish)	☐ African ☐ Caribbean ☐ Any Other Black Background (specify if you wish)	☐ Any Chinese Background (specify if you wish)	☐ Asian & White ☐ Black African & White ☐ Black Caribbean & White ☐ Any Other Mixed Ethnic Background (specify if you wish)	☐ White Background (specify if you wish)	☐ Any Other Ethnic Background (specify if you wish) .....

22. Under the Equality Act 2010, a person has a disability if they have a physical or mental impairment and the impairment has a substantial and long term adverse effect on their ability to perform normal day-to-day activities.

Do you consider that the nominee has a disability? (Please delete as appropriate.) Yes/No/Prefer not to say.

Do you consider that you have a disability? (Please delete as appropriate.) Yes/No/Prefer not to say.

SENDING IN YOUR COMPLETED FORM AND SUPPORTING DOCUMENTS

If you live overseas please send your completed form to your nearest British Diplomatic Mission who will forward this to us. Or you can send the completed form direct to Royal, Ceremonial and Honours Unit by email or post to:

Royal, Ceremonial and Honours Unit
 Foreign and Commonwealth Office
 Room KG.02
 King Charles Street
 London
 SW1A 2AH

E-mail: Honours.Secretariat@fco.gov.uk

Nominations from British Diplomatic Mission overseas should be sent to Honours Secretariat by internal e-mail.